

Verklarende fiche voor het
duurzaam organiseren van
afvalmanagement (2/3)

Datum: September 2019

inhoud

A	Een fiche in drie delen	3
	Scope: afval	4
B	Sectie 2: het duurzaam beheer van afvalstromen	5
	1. Algemene bepalingen	6
	2. Verwerking van afval	6
	3. Advies, begeleiding en ondersteuning aan aankooporganisatie	7
	4. Duurzaamheidsaspecten dienstverlener	8
	5. Sociale & ethische aspecten	10
	6. Distributie (transport en verpakkingen)	12

EEN FICHE IN DRIE DELEN

Het concept 'afval' is voor bedrijven en overheden niet meer hetzelfde als vroeger. Steeds vaker gaan ze op zoek naar oplossingen om duurzaam om te gaan met producten en de hoeveelheid afval te vermijden. Vroeger beperkte zich dit tot de vraag hoe ze afval op een efficiënte manier konden beheren en verwerken na de gebruiksfase van een product. Deze fiche gaat verder en toont aan hoe in elke fase van de levenscyclus van een product de hoeveelheid afval kan worden beperkt en zelfs vermeden.

Afval is een heel breed thema, daarom hebben we de fiche opgesplitst in 3 delen om het voor u als lezer eenvoudig te maken te kiezen tussen een deel of stap voor stap alle informatie te verwerken.

SECTIE I: DE AFVALMARKT: VAN AFVALMANAGEMENT NAAR CIRCULAIRE ECONOMIE

Terwijl afval vroeger aanzien werd als iets wat men -tegen een bepaalde kost- moest verwijderen uit de organisatie, krijgt het vandaag de dag steeds vaker een economische waarde in onze maatschappij. We geven inzicht in de cijfers van de huidige afvalmarkt en belichten de transitie van afvalmanagement naar een circulaire economie, waarbij optimaal wordt ingezet op het eindeloos hergebruik van materialen en waarbij afval niet meer bestaat.

SECTIE II: HET DUURZAAM BEHEER VAN AFVALSTROMEN

Vaak werken organisaties samen met ondernemers/partners voor het ophalen en het beheer van de verschillende afvalstromen. In dit deel bespreken we de vele mogelijkheden die er voor aankopers bestaan om ervoor te zorgen dat de dienstverlener hierbij inzet op duurzaamheid.

SECTIE III: PROACTIEF VERMIJDEN VAN AFVAL OVER DE VOLLEDIGE LEVENSCYCLUS VAN EEN PRODUCT

In deel III wordt ingegaan op de invloed die aankopers kunnen uitoefenen op de specifieke duurzaamheidsimpact van afval over de volledige levenscyclus van een product. Met product bedoelen we in dit onderdeel alle potentiële leveringen, diensten en werken. De doelstelling is aankopers te inspireren over hoe ze bij de voorbereiding van een aankoopdossier beslissingen kunnen nemen om afval maximaal te vermijden en te beheren over de volledige levenscyclus van het product.

SCOPE: AFVAL

Toepassingsgebied

De Europese Richtlijn 2008/98/EG definieert afval in artikel 3, lid 1 als: "Elke stof of elk voorwerp waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen."

In het kader van de transitie naar de circulaire economie krijgt afval meer en meer een andere betekenis. In deze fiche willen we aankopers inspireren over hoe zij binnen hun rol en over de verschillende productgroepen heen afval kunnen vermijden, managen en valoriseren. In het perspectief van aankoop zien wij afval als een bijproduct van het productieproces, het gebruik en het einde gebruik van de aangekochte producten, diensten of werken. Er wordt in sectie II ook specifiek ingegaan op de opmaak van het contract voor de inzameling en/of beheer van afvalstromen binnen de organisatie.

SECTIE 2

HET DUURZAAM BEHEER
VAN AFVALSTROMEN

Indien uw organisatie wenst samen te werken met een ondernemer/partner voor het ophalen en het beheer van de verschillende afvalstromen is het mogelijk het accent te leggen op een duurzame aanpak.

Volgende overwegingen kunnen meegenomen worden in het bestek:

1. **Algemene (wettelijke) bepalingen** voor afvalbeheerders.
2. Bepalingen inzake de **verwerking van het afval** met het oog op een hoogwaardige en veilige afvalverwerking.
3. **Advies, begeleiding en ondersteuning** van de organisatie met het oog op het proactief vermijden, selectief verzamelen en valoriseren van afval.
4. Bepalingen inzake de **duurzaamheidsprestatie van de dienstverlener**.
5. **Sociale en ethische bepalingen**.
6. Bepalingen inzake de **logistieke prestaties** van de dienstverlener.

1. Algemene bepalingen

Een aankoper kan volgende (wettelijke) bepalingen mee opnemen in het bestek:

- De beschikbaarheid van de noodzakelijke vergunningen op basis van een afvalstoffenlijst;
- Een geldige registratie als inzamelaar, afvalstoffenhandelaar of -makelaar;
- Een geldige registratie als vervoerder van afvalstoffen;
- Alle milieuvergunningen die van toepassing zijn op de activiteiten;
- Het voldoen aan de transportvoorwaarden rond het vervoeren, verzamelen en verhandelen van afvalstoffen;
- Het voldoen aan de transportvoorwaarden voor een inzamelaar, afvalstoffenhandelaar of -makelaar.

2. Verwerking van afval

Volgende bepalingen inzake de verwerking van het afval kunnen opgenomen worden in het bestek:

a) Hoogwaardige recyclage/ verwerking bij de dienstverlener:

- De aankoper kan informatie vragen over de recyclagepercentages van de afvalfracties en een minimaal recyclagepercentage (eventueel per afvalfractie) opleggen.
- Het is ook mogelijk de hoogwaardigheid van de materialen na recyclage na te gaan (opwaardering > zelfde kwaliteit > lagere kwaliteit), net als de verwerkingsmethode van de restafvalfractie (bv.: nazuivering en verbranding met energierecuperatie¹).

b) Behoud van gescheiden afvalstromen

- Een aankoper kan rekening houden met het behoud van gescheiden afvalstromen. Dit wil zeggen dat wanneer een organisatie de afvalstromen selectief verzamelt, de afvalverwerker deze stromen niet opnieuw mag samenvoegen tijdens verwerking.

---

1 Alle verwerkingsinstallaties in België zijn verplicht energie te recupereren en om te zetten in elektriciteit, of de warmte op een verwarmingsnet te zetten.

c) De economische waarde van afvalstromen

- Afvalstromen hebben in sommige gevallen een economische waarde. De aankoper kan zich informeren en rekening houden met een zo hoog mogelijke economische waarde op het einde van de levensduur van het product, zodat de afvalstromen ook terugkeren in de kringloop. Dit is zeker het geval bij metalen, maar ook andere afvalstromen (zoals papier en textiel) kunnen een opbrengst opleveren indien het afval op een correcte manier wordt aangeboden.

3. Advies, begeleiding en ondersteuning aan aankooporganisatie

a) Audits afvalbeheer

- De aankoper kan in het bestek aan de dienstverlener vragen om regelmatige audits uit te voeren en verbeteringsvoorstellen rond afvalbeheer te formuleren voor de aankopende organisatie. Bijvoorbeeld door de mogelijkheden te analyseren om meer gedifferentieerd afval te scheiden.

b) Monitoringsysteem (scans)

- In het bestek is het mogelijk te verwijzen naar het gebruik van monitoringsystemen (audits) om afval te beheren en te monitoren binnen de organisatie.

c) Keuze afvalrecipiënten

- De organisatie kan advies vragen voor de keuze en indeling van de afvalrecipiënten (vuilnisbakken, compostvaten ...).

Slimme vuilbakken

De slimme vuilbak is een zogenaamd smart waste en recycling systeem. De vuilbak werkt in het kader van duurzaamheid op zonne-energie. Deze afvalbak omvat een perssysteem waardoor het afval samenge-drukt wordt en er een grotere hoeveelheid kan opgeslagen worden. Wanneer hij vol is, gaat er via een geïntegreerde sensor een signaal naar de ophaaldienst (bv. via app), die zo weet dat het tijd is om de vuilbak leeg te maken.

De ideale vuilnisbak

Vuilnisbakken zijn een belangrijk instrument in de strijd voor meer openbare netheid. Mooimakers is, in samenwerking met OVAM en FOSFOR, op zoek gegaan naar de ideale vuilnisbak. Op de website van Mooimakers geven ze 8 tips die de ideale vuilnisbak volgens hen moet hebben. U kan daarnaast ook een interessante infographic downloaden of gebruik maken van een technische fiche over de "ideale" vuilnisbak.

Meer informatie?

<https://mooimakers.be/idealevuilnisbak>

Voorbeeld gunningscriterium: “kwaliteit van de rapportage m.b.t. opgehaalde en verwerkte afvalstromen (3 punten)”

De kwaliteit van de jaarlijkse rapportage zoals beschreven in de technische criteria over volumes en gewichten van de opgehaalde en verwerkte afvalstromen wordt beoordeeld op basis van volgende gunningscriteria:

- Voorstel voor een hogere frequentie van rapportage dan een jaarlijkse rapportage (1 punt).
  - 1 punt bij halfjaarlijkse rapportage
  - 2 punten indien rapportage op kwartaalbasis
- Advies ter preventie van afval op de site van <de aanbestedende dienst> (1 punt).
- Voorzien of adviseren van communicatiemateriaal ter ondersteuning van preventie en de selectieve inzameling (sorteren) van afval op de site van <de aanbestedende dienst> (1 punt).

Bewijsmateriaal:

De inschrijver maakt een voorstel van structuur van rapport waarin de beschreven indicatoren m.b.t. volumes en gewichten van afvalfracties volgens de technische specificaties worden verwerkt. Daarbij volgt ook een toelichting hoe aan de hoger vermelde gunningscriteria wordt voldaan.

d) Communicatie & sensibilisatie

- De aankooporganisatie kan de dienstverlener vragen naar ondersteuning en advies om afval te vermijden en een selectieve inzameling van afval te stimuleren. Dit kan bijvoorbeeld door het voorzien van communicatiemateriaal of het organiseren van een sensibiliseringscampagne.

e) Keuzes bij aankopen

- De aankooporganisatie kan advies vragen bij de verwerving van nieuwe producten, om zo in de bestekbepalingen (materiaalkeuze, design ...) al rekening te houden met eventuele moeilijkheden die achteraf bij verwerking kunnen opduiken².

4. Duurzaamheidsaspecten dienstverlener

a) Transparantie van de afvalverwerkende bedrijven in de keten

- Een aankoper dient zich te informeren over de dienstverleners, hun locaties en de wijze van verwerking van de afvalverwerkende bedrijven in de keten. Op deze manier heeft een aankoper zicht op waar zijn afval naartoe gaat en op welke manier het uiteindelijk wordt verwerkt.

---

2 Zie sectie 3 “proactief vermijden van afval over de volledige levenscyclus van een product”.

b) Beheer gevaarlijke stoffen:

- De aankooporganisatie kan kiezen voor dienstverleners die beschikken over, en werken volgens, een geactualiseerd intern kwaliteitsborgingssysteem en/of milieumanagementsysteem wanneer er gevaarlijk afval ingezameld, verhandeld of vermarkt wordt.

c) Milieu-impact afvalverwerker

- De aankoper kan rekening houden met de milieu-impact van de afvalverwerker, zoals het energieverbruik, emissies naar water en lucht ... Hij kan dit doen door onder andere te vragen naar een (milieu) managementsysteem zoals EMAS, ISO 14001 ...

d) Beste Beschikbare Technieken (BBT)

- Een aankoper kan kiezen voor een dienstverlener die belang hecht aan de BBT (Beste Beschikbare Technieken) en deze ook toepast. Beste beschikbare technieken zijn technieken die, in vergelijking met alle gelijkaardige technieken, het best scoren op milieugebied, betaalbaar én technisch uitvoerbaar zijn. Om informatie te verzamelen over de beste beschikbare technieken (BBT) in Europa, organiseert de Europese Commissie een informatie-uitwisseling tussen de lidstaten, de betrokken industrieën en niet-gouvernementele milieuorganisaties. Deze documenten zijn te raadplegen via: <https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>.

Voorbeeld uitvoeringsvoorwaarden: “Milieumanagementsysteem is verplicht”

Optie 1 - De inschrijver beschikt voor zijn organisatie, althans voor dat deel/die delen van de organisatie dat/die betrokken is/zijn bij de uitvoering van de aanbestedende opdracht, over een managementsysteem waarin de milieubeleidsuitgangspunten en -inspanningen worden opgenomen.

Optie 2 – (Voeg bij) of start met het officiële certificatieproces om dit milieumanagementsysteem te behalen binnen de eerste 12 maanden na de opstart van de opdracht.

Bewijsmateriaal:

De aanbestedende dienst vraagt een ISO 14001-, een EMAS- of gelijkwaardig certificaat voor te leggen of een officieel certificaat van opstart van dit milieumanagementsysteem opgemaakt door een geautoriseerde derde partij, om aan te tonen dat hij aan bovenstaande criterium voldoet.

Voorbeeld uitvoeringsvoorwaarden: “Transparantie ketenpartners en inventaris opgehaalde en verwerkte afvalstromen”

Voorzien van een jaarlijkse rapportage met een gedetailleerd overzicht van de ketenpartners van de opgehaalde en verwerkte afvalstromen, inclusief de geaggregeerde hoeveelheid afval per afvalstroom:

- Transparantie over de uitvoerder per afvalstroom (bedrijfsnaam, BTW-nummer en locatie).
- De geaggregeerde hoeveelheid afval (in kg en/of volume) per afvalstroom die werd opgehaald en afgevoerd door de leverancier.

Bewijsmateriaal:

Rapport met gedetailleerd overzicht van de opgehaalde en verwerkte afvalstromen (inclusief hoeveelheid afval (in kg en/of volume)) met transparantie over de bedrijfsnaam, BTW-nummer en locatie van alle actoren die betrokken worden in de verwerking en dit voor elke afvalstroom.

5. Sociale & ethische aspecten

a) Inschakelen van maatwerkbedrijven

- De aankooporganisatie kan kiezen voor een dienstverlener die de sociale economie stimuleert door (rechtstreeks of via onderaanneming) beroep te doen op maatwerkbedrijven.

b) Inschakelen van kansengroepen

- De aankooporganisatie kan verzoeken dat de dienstverlener tewerkstelling biedt aan kansengroepen (rechtstreeks of via onderaanneming).

c) Sociaal Verantwoord Ketenbeheer

- Een aankoper kan eisen opleggen op vlak van transparantie in de toeleveringsketen (zoals het respecteren van de basisconventies van de internationale arbeidsorganisatie, zorgen voor leefbare lonen, respect voor mensenrechten, enz.).

Voorbeeld uitvoeringsvoorwaarden: “Ondertekenen Code Of Conduct”

Het ondertekenen van een Code of Conduct door de uitvoerder én alle ketenpartners waarin staat de basisconventies van de ILO te respecteren.

Bewijsmateriaal:

Voorleggen van de ondertekende Code of Conduct van de uitvoerder én alle ketenpartners die betrokken zijn tijdens de uitvoering van de opdracht.

Voorbeeld gunningscriteria: “Samenwerking met een onderneming uit de sociale economie (5 punten)”

Tijdens de uitvoering van deze opdracht wordt de samenwerking met de sociale economie aangemoedigd. Met een onderneming uit de sociale economie bedoelen we bedrijven en ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van personen met beperkingen of personen uit kansengroepen, én waarbij ten minste dertig procent van de werknemers van deze werkplaatsen, ondernemingen of programma's gehandicapte of kansarme werknemers zijn (volgens artikel 15 - Wet inzake overheidsopdrachten van 17 Juni 2016). De situatie rond de sociale economie is echter verschillend in de 3 gewesten. Meer informatie over de sociale economie in de 3 gewesten kan je terugvinden via: <https://bit.ly/2lXWf2Q>

Daarnaast bieden Actiris en SPW speciale ondersteuningsprogramma's rond sociale clausules. VDAB doet dit niet.

Ondersteuningsprogramma's en verschillende sociale clausules bij Actiris en SPW:

- <http://www.clausesocialebruxelles.be/?Coördinatiecel>
- <https://bit.ly/2kpX83C>

Het gunningsvoordeel wordt als volgt bepaald:

- De inschrijver kan een extra gunningsvoordeel verkrijgen indien er voor minstens 5% van de totale waarde van de opdracht samengewerkt wordt (in onderaanneming) met één of meerdere ondernemingen uit de sociale economie (5 punten).
- Indien geen samenwerking wordt opgezet met een onderneming uit de sociale economie wordt geen gunningsvoordeel toegekend (0 punten).

Bewijsmateriaal:

- De leverancier omschrijft in detail welke activiteiten (taken) uitgevoerd worden door de onderneming uit de sociale-economiesector én toont aan dat dit ten minste 5% van de totale waarde van de opdracht omvat.
- De samenwerking wordt formeel bewezen via een gehandtekening samenwerkingsovereenkomst tussen beide partijen. De aanbesteder verwijst hier naar een werkplaats, een ondernemer of een programma dat overeenstemt met vastgelegde voorwaarden volgens artikel 15 van de Wet inzake overheidsopdrachten (17 Juni 2016).
- Tijdens de uitvoering van de opdracht wordt een kopij van de facturen die betaald worden aan de sociale-economieonderneming als bewijs voorgelegd aan de opdrachtnemer.

6. Distributie (transport en verpakkingen)

a) Milieuvriendelijke voertuigen

- De aankooporganisatie kan verzoeken om gebruik te maken van voertuigen die voldoen aan de Euro6-norm en/of (logistieke) leveranciers die LEAN & GREEN gecertificeerd zijn. De Europese Commissie stelde specifieke criteria op voor voertuigen die afval verwerken. Deze criteria zijn terug te vinden in categorie 5: 'vuilniswagens' en categorie 6; 'inzameling van afval' van het rapport³.

b) Stimuleren van ecodriving bij chauffeurs

- De aankooporganisatie kan ecodriving bij chauffeurs stimuleren en eisen door het vragen of refereren naar certificaten van ecodriving bij de chauffeurs tijdens of na het vervullen van de dienstverlening. Bijvoorbeeld: tijdens het laatste jaar van de dienstverlening dient 25% van de chauffeurs te beschikken over een certificaat van ecodriving.

c) Fossiele brandstoffen verminderen en/of vermijden

- Via het bestek kan het transport met fossiele brandstoffen gereduceerd worden door te vragen naar transport zonder of met verminderd gebruik van fossiele brandstoffen, zoals voertuigen die rijden op CNG, waterstof ...

d) Beperking en efficiëntie van transportbewegingen

- De aankoper heeft de mogelijkheid om met organisaties te werken met nabije verwerkingslocaties, slimme ophaalrondes, goede samenwerking met logistieke partners ...

e) Transportverpakkingen

- De aankooporganisatie kan in het bestek vragen om transportverpakkingen te vermijden door het verpakkingsmateriaal weg te laten of het hergebruik van verpakkingen te stimuleren ...
- Aankopers hebben de mogelijkheid om het gebruik van ecologische materialen te stimuleren. Enkele voorbeelden zijn het gebruik van hernieuwbare materialen, materialen die deels uit gerecycleerde materialen bestaan, composteerbare materialen ...
- De dienstverlener kan aangezet worden om het verpakkingsafval na levering terug te nemen (terugnamesysteem) en hoogwaardig te recyclen.

---

3 https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/transport_nl.pdf

Voorbeeld uitvoeringsvoorwaarden: “Duurzaam en CO2-efficiënt transport”

Minimum wagens met EURO 5 norm (of EURO 6 norm) of gelijkwaardig voor alle transporten die plaatsvinden tijdens de uitvoering van deze opdracht (inclusief transporten uitgevoerd door derden, dit zijn onderaannemers van de uitvoerder).

LEAN & GREEN: De opdrachtnemer is LEAN & GREEN gecertificeerd of gelijkwaardig.

Bewijsmateriaal:

Voorleggen van de inschrijvingsbewijzen van de voertuigen die zullen ingezet worden voor de transporten tijdens de uitvoering van de opdracht. De aanbestedende dienst zal op regelmatige basis steekproefcontroles uitvoeren om deze voorwaarden af te toetsen.

Veder worden de gevraagde certificaten ‘LEAN & GREEN’ of gelijkwaardig voorgelegd.

Referenties

Meer voorbeelden voor het verduurzamen van aankopen kan u vinden op:

www.gidsvoorduurzameaankopen.be

Verantwoordelijke uitgever: